

Asia: VN/9218/2024

Lausuntopyyntö; Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pelastuslain, ajoneuvolain 30 §:n ja autoverolain 14 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto "LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI PELASTUSLAIN, AJONEUVOLAIN 30 §:N JA AUTOVERO-LAIN 14 §:N MUUTTAMISESTA"

Pelastusopistolla ei ole lausuttavaa ajoneuvolakiin ja autoverolakiin esitettävistä muutoksista.

Pelastuslain muuttamisen osalta Pelastusopisto pitää luonnosta hyvänä lähtökohtana ennen lopullista hallituksen esitystä. Pelastusopisto haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota seuraaviin luonnoksen kohtiin.

2 a § Määritelmät

2a §:ssä uudet määritelmät on hyvin määritelty.

1) pelastustoimella tehtäväalaa, joka koostuu tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisystä sekä pelastustoiminnasta, väestönsuojelusta sekä niihin varautumisesta; Pelastusopiston näkemyksen mukaan tulipalo on määritelmässä tarpeeton, koska se on yksi onnettomuustyyppi muiden joukossa.

Pelastusopiston näkemyksen mukaan esitetty pelastustoimen viranomaisen määrittely selkeyttää terminologiaa, kuten myös suojaväistö määritelmä.

- 2) pelastustoimen viranomaisella pelastustoimen järjestämisestä vastaavaa hyvinvointialuetta ja Helsingin kaupunkia sekä niiden pelastuslaitoksia, sisäministeriötä ja Lupa- ja valvontavirastoa;
- 3) suojaväistöllä pelastusviranomaisen määräyksestä tulipalon tai muun onnettomuuden tai muun välittömän vaaran vuoksi ihmisten ja omaisuuden kiireellistä siirtämistä niiden suojaamiseksi;

6 a § Avotulen tekemistä koskeva poikkeus

Pelastusopisto kannattaa esitettyä poikkeusta. Pelastusopisto esittää, että poikkeussäännökseen sisällytettäisiin myös pelastusviranomaiselle toimivaltuus poiketa avotulen tekokiellosta, mikäli se on pelastustoiminnan toteuttamiseksi välttämätöntä. Kyseessä olisi laajojen maastopalotilanteiden hallinnassa käytettävä ns. vastatulitekniikka, jossa maastoa poltetaan hallitusti hallitsemattoman palon leviämisen rajoittamiseksi. Vastatulitekniikan käyttö lienee mahdollista myös pelastuslain 36 § mukaisilla toimivaltuuksilla.

30 § Sammutusvesi

Pelastusopisto kannattaa esitettyä muutosta, että ”Sammutusvesisuunnitelman hyväksyy aluevaltuusto” poistetaan uudesta pykälästä.

32 § Pelastustoiminnan sisältö

Esitetty pelastustoiminnan määrittelyn kokoaminen yhteen pykälään on kannatettava ja selkeyttää tehtävän määrittelyä.

57 § Pelastustoimen henkilöstön koulutusvaatimukset

Pelastustoimintaan liittyvien kelpoisuusvaatimusten osalta huomio kiinnittyy poikkeaviin perusteluihin tilannekeskuspäivystäjien osalta. Tilannekeskuspäivystäjän tehtävä on 24/7/365 ja tehtävää hoitava tilannekeskuspäivystäjä on keskeinen pelastustoimintaan osallistuva henkilö. Tilannekeskuspäivystäjän tehtävää ei voi verrata esim. ICT-tukihenkilöihin tai muihin vastaaviin perustelumuistiossa mainittuihin tilanne- ja johtokeskustyoäskentelyyn osallistuviin henkilöihin, joiden ei tarvitse olla erikseen koulutusvaatimusten piirissä. Pelastusopisto esittää pykälän muotoilua uudestaan ja kirjaamaan samalla periaatteella vaadittavat koulutukset kuin muillakin pelastustoimintaan osallistuvilla on kirjattu.

Lisäksi Pelastusopisto esittää lisättäväksi kelpoisuusvaatimuksiin hätäkeskuspäivystäjän tutkinnon Pelastustoimintaan osallistuvan pelastuslaitoksen päätoimisen miehistön, alipäälystön ja päälystön viran tai tehtävän kelpoisuusvaatimuksena on virkaa tai tehtävää vastaava pelastusalan tutkinto tai hätäkeskuspäivystäjän tutkinto.

Edellä esitetyn lisäksi Pelastusopisto haluaa kiinnittää huomiota myös seuraaviin seikkoihin, vaikka ne eivät varsinaisesti kuulukaan lausuntokierrokseen. Ko. seikat ovat Pelastusopiston toiminnan kannalta kriittisiä. Ne on perusteltua ottaa huomioon jo tässä vaiheessa, kun toisen varsinaisesti näitä seikkoja koskevan lakihankkeen etenemisen aikataulusta ei ole tietoa.

Pelastuslain kirjaus rekisterin teknisestä ylläpidosta

Pelastuslain uudistuksessa on jätetty ulkopuolelle Pelastusopiston rooliin kohdentuva merkittävä muutos, joka on suunniteltu toteutettavaksi syksyllä 2026.

Pelastuslain 91 § 1 mom. on kirjattu, että ”Rekisterin teknisestä ylläpidosta huolehtii Pelastusopisto”. Käytännössä tähän on tulossa muutos syksyllä 2026, kun Kivijalka sekä Onnettomuuksien ennaltaehkäisyn järjestelmät otetaan käyttöön. Mainitut järjestelmät korvaavat Pronto järjestelmän, joka vastaa nykyisellään pelastuslain kirjausta rekisterin teknisestä ylläpidosta. Pelastusopisto ei ole enää jatkossa näiden tulevien järjestelmien osalta sellaisessa roolissa, että Pelastusopistolta edellytettäisiin rekisterin teknistä ylläpitoa. Pelastusopiston näkemyksen mukaan tämä kirjaus tulisikin poistaa pelastuslain uudistuksen yhteydessä.

Tiedonsaantioikeudet ja tietojen luovuttaminen

Pelastuslain 91 §:ssä ei ole riittävässä laajuudessa mainittu viranomaisten tiedonsaantioikeuksia. Keskeisiä toimijoita puuttuu tai viranomaisten tiedonsaantioikeuksia on muutoin rajattu liian tiukasti. Esimerkiksi Luonnonvarakeskus, Huoltovarmuuskeskus, Maa- ja Metsätalousministeriö, STM, Valtioneuvosto ja Tilastokeskus puuttuvat viranomaisista, joiden tiedonsaantioikeuksia tulee harkita. Toisaalta esimerkiksi olemassa olevia tiedonsaantioikeuksia on rajoitettu koskemaan vain tiettyjä tilanteita, kuten öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjuntaa tai varoituspalveluiden kehittämiseen. Tutkintaa koskeva tiedonsaantioikeus on rajattu koskemaan vain kyseistä tilannetta, eikä vastaavien onnettomuuksien tiedonsaantioikeutta ole varmistettu, vaikka tähän todellisuudessa on tarvetta. Pelastusopi-to esittää harkittavaksi mainittujen viranomaisten tiedonsaantioikeuksien lisäämistä.

Pelastuslain 91 § 6 mom. on myös mainittu ”Pelastusopisto voi luovuttaa toimenpiderekisterin tietoja tämän pykälän 5 momentissa tarkoitetulla tavalla, jos siitä on erikseen sovittu rekisteriä pitävän pelastuslaitoksen kanssa.” Pelastuslaitokset eivät ole rekisterinpitäjiä, eivätkä voi näin ollen pätevästi sopia henkilötietojen luovutuksesta.

Pelastusopisto katsoo, että pelastuslain uudistuksessa olisi syytä huomioida 91 §:n tarvitsemat muutokset myös siitä näkökulmasta, että toimija, joka syksystä 2026 tietoja luovuttaa, pystyy toteuttamaan tehtäviään lainsäädännön mukaisesti.

Laakko Katja
Pelastusopisto